

Gyurkovics Hunor beszélő képei

Hunor barátom, a Kárpát-medence vándora, útjának jelentős állomásához, életének 85. évéhez közeledik, ilyenkor az ember számot ad arról, hogy mit valósított meg mindabból, amit ifjan célul tűzött ki maga elé.

Ennek a számbavételnek része ez a mostani kiállítás is, amelynek mintegy félszáz alkotását újabb műveiből válogatta a művész, akit nemcsak közeli barátai, hanem ismeretlen tisztelői is csak keresztnevének emlegetnek, mint az itáliai reneszánsz nagy mestereit. Így jegyzi műveit is, vállalva református lelkész apjától rátestált és egész valójával megélt identitását.

A névválasztás és -használat tudatos cselekedet, valójában a teremtés szinonimája, Hunor világhoz való viszonyának és művészi alapállásának is meghatározója, a jelenbe plántált múlt kézzelfogható üzenete.

Hunor egész életművének forrása és egyik legfőbb ihletője ugyanis kötődése a szűkebb és a tágabb értelemben vett szülőföldhöz és annak múltjához: Dél-Baranyához, az Eszék melletti Harasztihoz és a másik három horvát-szlavóniai honfoglalás kori magyar faluhoz, valamint a Délvidékhez és Szabadkához, gyermekkorra és felnőtt élete színtereire, ezekkel együtt a történelmi Magyarországhoz: az egész Kárpát-medencéhez és annak tájaihoz, történelméhez és néphagyományaihoz.

Megtiszteltetés és öröm számomra, hogy részese lehetek ennek a számvetésnek, miután tanúja voltam munkássága egy jelentős szakaszának és művészete kibontakozásának a múlt század utolsó harmadában és az új évezred első évtizedében Makón. Előbb a Maros Menti Művésztelep (1971–1977) résztvevőjeként, majd a határon túli magyar művészek számára alapított Makói Művésztelep (1991–2006) egyik vezetőjeként és barátként nyithattam meg több mint féltu-

catnyit a mintegy kétszáz önálló kiállításából. Így az érdi Csuka Zoltánról elnevezett könyvtárban, a budapesti Vármegye Galériában és a makói József Attila Múzeumban és könyvtárban több alkalommal is.

Ugyanakkor nehéz feladat is ez az összegezés, mert bár Hunor személye egy tömbből faragott, mint Stonehenge kövei vagy a sztyeppei bálványok, tevékenysége oly gazdag és szerteágazó, akár a hömpölygő nagy folyók deltája, noha minden ága egy irányba tart: megmaradásunk felé.

Hunor, a képző- és iparművészet, a festés és grafika magas művészi szintű művelésén kívül pedagógiával, néprajzzal, a múlt tárgyi és szellemi hagyatékának gyűjtésével, közgyűjtemények alapításával, szerkesztéssel, valamint művésztelepek szervezésével és az azokon való részvétellel foglalkozott, illetve foglalkozik ma is, hiszen a szülőföldhöz való ragaszkodás mellett megvan benne az a vándorösztön is, amely a Julianus barátokat és Körösi Csoma Sándorokat üzte-hajtotta egykor az őshaza felkutatására.

Hunor vándorlásainak a térben a Kárpátok karéja szabott határt, időben pedig a Kárpát-medence múltja és jelene.

Vándorlása a Kárpát-medence gomba módra szaporodó művésztelepei között a múlt század hatvanas éveiben kezdődött, amikortól ha nem is könnyen, de lehetővé váltak – kivált az akkori Jugoszlávia lakói számára – az utazások, melyek egyik legelső állomása a hármas határhoz közeli egykori megyeszékhely, Makó volt, ahol pezsgő szellemi légkörre és hűséges barátokra talált. Innen vezettek útjai tovább a Kárpát-medence más tájai felé, útközben is kezében tartva a krétát, a tollat és az ecsetet.

Megbecsülni sem próbálom vízfestményeinek és pasztelljeinek számát, amelyeket csak úgy

jártában-keltében papírra vetett, valószínűleg több ezerre rúgnak, és ha össze tudnánk gyűjteni valamennyit, mint egy monumentális puzzle-játékban, kirakhatnánk belőlük a Kárpát-medence látképét a dunántúli dombokkal, Kárpátalja és Erdély hegyeivel, az Alföld viruló síkságaival, a kopár Hortobágy egének felhőjátékával, a Maros tükrével, az aracsi templomrommal, máramarosi ortodox fatemplommal, makói kápolnával, tokaji zsidó temetővel. Szomorú valóság, hogy e kis vizuális feljegyzések szépséges világába a kilencvenes években betört a horvátországi, a boszniai háború, és valósággal felrobbantotta békéjüket. Az ekkor készült akvarelleken lángra lobbannak a búzamezők, kigyulladnak a templomok, és záporozó lövedékek dűlják fel a derűs szlavóniai tájat, Hunor gyermekkorának színterét.

Ezeken a vándorutakon telt meg legendás vázlatkönyve is azokkal a vizuális jelekkel, motívumokkal, amelyeket Szatmár hajóorr alakú fejfáin, Erdély középkori templomainak málló kövein, székely kapuin és kopjafáin, múzeumok őskori cserépmaradványain, parasztházak oromzatán, makói korhadó szalamanderes kapukon, kis falusi református templomok kazettás mennyezetein, népi szötteken, hímzéseken talált, és amelyektől a jelképek és szimbólumok nagy tudósának, Papp Gábor művészettörténésznek Makón jártában szeme-szája elállt (1992).

Hunor célkitűzése művészetében kezdetektől fogva a tökéletes egyszerűség, amelynek jegyében azonban szimbólumként képes megjeleníteni eszmei tartalmakat, és tágas horizontokra, legjobb művein magára a mindenségre nyit ablakot.

Mindez ott gyökerezik az egykori szülői házból hozott hitben, elkötelezettségben, puritán egyszerűségben, konok kitartásban, és a valóságból leszűrt formáiban, amelyeket annyira leegyszerűsít, hogy jelként használhassa vizuális nyelvben, a képírásban, ahol már metaforikus szimbólumokká válva szellemi tartalmakat, üzeneteket hordoznak.

„Festészetben és grafikában is a tökéletes egyszerűsége törekszem. Kifejezésem szimbolikus. Célom röviden és velősen, világosan és mindenki számára érthetően kifejezni lényeges dolgokat a vizualitás nyelvén” – fogalmazza meg alkotói módszerének lényegét.

Törekvéseinek és Kárpát-medencei fél évszázadnyi vándorlásának eredménye látványosan mutatkozik meg a hajdúsági művésztelephez kötődő monumentális kompozícióin, melyeken a szatmárcsekei és hajdúböszörményi temetők sírjelei – a csónakorr alakú fejfák – idézik meg az ősök szellemét, majd később a múlt tornyait a barnászörös földszínekkel festett, elmosódott tájban. Míg ezek a művek inkább a múlt veszteségeire emlékeztetnek, makói, égővörös és narancsos árnyalatokkal játszó millenniumi sorozata (1999), melynek darabjain a szinte emblémává tömörített formák és a komponálás vizuális nyelvén hihetetlen drámaisággal és erővel jeleníti meg a honfoglalás és honalapítás diadalmas mítoszát, győzelmeinkre és megmaradásunkra koncentrálnak (*Csodaszarvas; Világhódító; Országalapító*).

Hasonlóan szuggesztív ez a vizuális nyelv makói pasztellsorozatán (2001), ahol a Maros víztükrének és környezetének leegyszerűsített formái – bár tájképként is megragadnak minket – tökéletesen kifejezik a címként adott fogalmakat (*Melankólia; Tükröződés; Büszkeség*), és továbbgondolásra, párhuzamok keresésére serkentik a néző képzeletét.

A Kárpát-medencei művésztáborok közötti vándorlásokon beérett képzőművészeti munkái meghozzák Hunor számára az elismerést. 1987-ben elnyeri a Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep díját, két évvel később a Káplár Miklós-plakettet ugyanott, és a 20. század utolsó esztendejében millenniumi sorozatával a határon túli magyar alkotók Makói Művésztelepén kiérdemli a Csongrád Megyei Közgyűlés díját, az új évezred első évében a *Folyónk, a Maros* témában készült pasztelleit pedig a Makói Művésztelep díjazza.

2005-ben a *kortárs magyar művészet nemzeti identitásának érvényességét, folytathatóságát életművével bizonyító képzőművészek* számára alapított Szervátiusz Jenő-díjat veheti át Szervátiusz Tibor kezéből a budai várban. (Az ünnepségen laudációt e sorok írója mondott; megjelent az Aracs folyóirat 2006/1. számában.)

Hunor munkásságában a művészi és az alkalmazott grafikának is fontos szerepe van. Rajzai, nyomatai, metszetei, tervei célját – akárcsak festészetéét – gyökerei határozzák meg, jelesül: *történelmünk, hitünk és megmaradásunk* megőr-

zése. Ezt bizonyítja további művészi és művészet-szervező munkája is, amelyért Áder János köztársasági elnök Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetéssel adományozt Hunornak 2020. augusztus 20-án.

Életművét az anyaországi elismerés mellett a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség Magyar Életfa díja koronázza meg ez év januárjában, a magyar kultúra napján.

Alkotói módszere az elmúlt évtizedben anynyiban változik, hogy kilép a valós terekből, és sokat átvesz a népművészet síkszerű, stilizált, közérthető ábrázolásmódjából. Legutóbb készült műveit épp ezért beszélő képeknek nevezi. Szőnyegszerű háttereik mustráját apró részletekből: természeti formák, népművészeti elemek, történelmi jelenetek, emblémák, címerek fragmentumaiból szövi egységes mintázattá, ezek mint az emberi elme tudatalattija, őrzik a múltat, és a zűrzavaros jelenből utat mutatnak a jövőbe az őseinktől örökölt szimbólumokkal.

Mostani tárlatának festményei valóságosan beszélnek hozzánk. A népművészet jelképeivel megjelenített életfái, történelmi utalásai üzenetek a ma elbizonytalanodott, hitében és erkölceiben megingott világnak. Vágtató *Honfoglalója* a bátorságról üzen. A gótikus ívbe zárt *Törökverő* az erőről. Feje körül a nap hét cikkelye a vérszerződést idézve az összefogást jelképezi, s benne a harangok a diadalt zúgják, mint ahogy Hunyadi lába alatt a félhold a győzelmet hirdeti. A *Feltá-*

madás a hitről szól, a húsvéti piros tojás az újjászületésről, a búzakalász és a szőlőszemek a kenyér és bor misztériumáról. A *Magyarok Kenyere* azt üzeni, hogy István király szilárd alapra építette országát, amikor a Szent Korona védelme alá helyezte.

Beszélő képek című szegedi kiállításának alkotásai közül – mint legjellemzőbbeket – Hunor ennek a négynek a reprodukcióját küldte el nekem. Bizonyára nem véletlen, hogy mind a négyen jelen van a keresztnek mint egyetemes világgelképnek a jele. *Honfoglalóján* még esetlegesen, a lovas karjával szinte egybeforró íja rajzolja ki girbegurba vonalakkal, a *Törökverőn* azonban a kompozíció középpontjában álló éles kardként villog. A *Feltámadásnak* alapot adó húsvéti tojás minden díszítést felülíró ősi, primitív bekarcolt minta a kereszt, a *Magyarok Kenyerén* viszont kétszer is megjelenik: a korona szerves részeként és a kenyeret átkötő nemzeti színű szalag képében is jelen van, melynek csomóra kötött végei egy másik egyetemes jelet formáznak: a szívet.

Reménykedjünk benne, hogy a digitális világ legújabb nemzedékei, mindazok, akik betűszavak helyett már csak emoji-kkal, képkarakterekkel leveleznek egymással, Hunor barátunk beszélő képeinek nyelvét még megértik.

2025. augusztus havának 29. napján

Világhódító

D.O. ARACS T.SZ.
SZABADKA

D.O. ARACS T.SZ.
SZABADKA

Grafika-tervváltozatok